

Н. Г. Печерова, канд. юрид. наук, докторантка
Національна академія наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корещького
вул. Трьохсвятительська, 4, Київ, 01001, Україна
e-mail: mrs.pecherova@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ЛІЦЕНЗІЇ ЯК ФОРМИ РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ НА ОБ'ЄКТИ СУМІЖНИХ ПРАВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Дана наукова стаття присвячена розгляду особливостей публічної ліцензії як форми розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав за законодавством України. Розгляд проводиться шляхом співставлення ліцензії та ліцензійного договору, ліцензії та публічної ліцензії, публічної ліцензії та ліцензійного договору, а також розгляду особливостей публічної ліцензії, враховуючи особливості правової природи об'єктів суміжних прав, зокрема такого об'єкту як програма організації мовлення. Чому виникла необхідність дослідити публічну ліцензію як форму розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав саме шляхом співставлення з ліцензією, ліцензійним договором? Дана необхідність викликана необхідністю правильного розуміння правової природи даної форми розпоряджання, в тому числі, як слід розглядати дану форму розпоряджання – як односторонній правочин, чи як дво-/багаторонній правочин? Так, не дивлячись на досить поширену позицію в науковій літературі, що публічна ліцензія, так само як і ліцензія є одностороннім правочином вважаємо, що все ж таки публічна ліцензія є формою ліцензійного договору, не видом ліцензії і не одностороннім правочином, оскільки з аналізу діючого законодавства нашої держави (на яке ми посилаємося у змісті статті) ми можемо бачити зобов'язання, що виникають у ліцензіата, в тому числі із використання наданого об'єкту права інтелектуальної власності, в тому числі і суміжних прав визначеним способом, у визначені строки, з внесенням плати (якщо це передбачено умовами договору) за використання зазначеного об'єкту. Тобто, волевиявлення, що характерне у випадку одностороннього правочину лише для однієї сторони, за загальним правилом, у випадку і публічної ліцензії, і ліцензії зустрічається з волевиявленням і зобов'язаннями іншої сторони, ліцензіата. Чому, на наш погляд, виник такий підхід в чинному законодавстві щодо того, що ліцензія може розглядатися і як односторонній правочин? Вважаємо, що такий підхід виник через складну природу правовідносин, що складається у сфері права інтелектуальної власності. Дійсно, відносини у сфері права інтелектуальної власності містять в собі і публічно-правовий елемент, але чи поширюється цей публічно-правовий елемент на відносини, що виникають при укладанні публічної ліцензії як форми розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав? Наврядчи, оскільки по своїй правовій природі дані відносини є приватноправовими і будуються на диспозитивних началах цивільного права. Тому, вважаємо, що ліцензія є складовою частиною ліцензійного договору.

Ліцензійний договір за своєю суттю охоплює і ліцензію, і публічну ліцензію. Публічна ліцензія є формою ліцензійного договору. Чому ж виникла така форма ліцензійного договору як публічна ліцензія? Дана форма виникла в зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій і цілком відповідає і потребам часу, і потребам володільців майнових прав щодо підвищення оборотоздатності належних їм майнових прав. Особливої актуальності дана форма ліцензійного договору набуває для об'єктів суміжних прав (виконання, фонограми, відеограми, програми організації мовлення). Як особливий об'єкт суміжних прав щодо якого може укладатися публічна ліцензія є програма організації мовлення. Дана особливість зумовлена по суті тим, що даний об'єкт за своєю правовою природою залежить від переданих майнових прав на інші об'єкти авторського права і суміжних прав, що входять до його складу, а особливо, якщо майнові права на такі об'єкти були передані також в користування, в тому числі, за ліцензійним договором.

Серед завдань даної роботи слід виділити наступні: дослідити правову природу публічної ліцензії як форми розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав шляхом співставлення з ліцензією, ліцензійним договором, а також аналіз та дослідження особливостей правової природи об'єктів суміжних прав, зокрема програма організації мовлення у зв'язку з особливостями, що можуть виникнути при укладанні публічної ліцензії щодо таких об'єктів.

Питаннями дотичними до поставленої у статті теми займалися такі видатні вчені як А. С. Штефан, І. В. Кривошеїна, О. М. Старовіт та інші.

Ключові слова: об'єкти суміжних прав, майнові права, ліцензія, ліцензійний договір, публічна ліцензія, типовий ліцензійний договір.

Постановка проблеми. Перелік форм розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, що наводиться в Цивільному кодексі України (далі – Кодекс) та в Законі України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон) не є ідентичним. Зазначимо, що згідно з положеннями Кодексу, ч. 1 ст. 1107 він виглядає наступним чином «Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі таких правочинів: 1) ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) ліцензійний договір; 3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; 4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; 5) інший правочин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» [1]. Згідно профільного Закону даний перелік виглядає дещо інакше, а саме згідно ч. 1 ст. 48 «1. Розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав може здійснюватися на підставі: 1) трудового договору (контракту) – в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму; 2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 3) договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав; 4) ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 6) іншого правочину щодо розпорядження

майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав» [2].

Таким чином, в положеннях вищезгаданої статті з'являється положення про публічну ліцензію як про одну з форм розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності, в тому числі і по відношенню до об'єктів суміжних прав. При цьому, як ми можемо бачити в Кодексі міститься положення про ліцензію як одну із форм розпоряджання майновими правами. Безперечно, що згадувані вище положення і профільного Закону, і Кодексу потребують взаємної узгодженості, але при цьому постає питання щодо співвідношення ліцензії, публічної ліцензії та ліцензійного договору. В науковій літературі, досить поширеною є точка зору, що ліцензія є одностороннім правочином і очевидно, саме у зв'язку з цим є доцільність у її виокремленні як окремої форми розпоряджання майновими правами. Але чи це є дійсно так? І чому тоді законодавець у профільному Законі вводить таку форму розпоряджання як публічна ліцензія?

Так, дійсно згідно ч. 1, 2 ст. 1108 «1. Особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар), може надати іншій особі (ліцензіату) дозвіл на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері (ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності). Ліцензіат не має право використовувати об'єкт права інтелектуальної власності в іншій сфері, ніж визначено ліцензією на використання об'єкта права інтелектуальної власності. 2. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності може бути оформлена як окремих документ або бути складовою частиною ліцензійного договору» [1].

Як ми можемо бачити з викладу вищезазначеної норми законодавець визначає ліцензію і як односторонній правочин, і як складову частину ліцензійного договору.

На наш погляд, дане положення є досить дискусійним, оскільки, виходячи з того, що у самій ч. 1 ст. 1108 Кодексу зазначено, що «Ліцензіат не має право використовувати об'єкт права інтелектуальної власності в іншій сфері, ніж визначено ліцензією на використання об'єкта права інтелектуальної власності», тобто у ліцензіата виникає зобов'язання щодо використання об'єкта права інтелектуальної власності в сфері, що визначена ліцензією на використання об'єкта права інтелектуальної власності. При цьому, беремо до уваги зміст ч. 3 ст. 202 Кодексу «3. Одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами. Односторонній правочин може створювати обов'язки для інших осіб, лише у випадках встановлених законом, або за домовленістю з цими особами» [1].

Таким чином, виникає питання щодо співставлення положення ч. 3 ст. 202 Кодексу в частині, що «Односторонній правочин може створювати обов'язки для інших осіб, лише у випадках встановлених законом, або за домовленістю з цими особами» [1] з положеннями ч. 1 ст. 1108 Кодексу в частині, що «Ліцензіат не має право використовувати об'єкт права інтелектуальної власності в іншій сфері, ніж визначено ліцензією на використання об'єкта права інтелектуальної власності» [1]. Тобто, все ж таки, на нашу думку, про відсутність виникнення зобов'язань у другої сторони вести мову не можна, зобов'язання все ж таки виникають. До того ж, обмеженість сфери використання про яку йдеться вище, аж ніяк не говорить про те, на нашу думку, що ми маємо справу з якоюсь іншою договірною конструкцією. До того ж, згідно самого положення ч. 3 ст. 1109 Кодексу «3. У

ліцензійному договорі визначаються вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір» [1]. Тобто, обмеженість сфери використання все ж таки не виключає необхідності саме погодження між сторонами таких умов як конкретних прав, що надаються за договором, способів використання об'єкта, території та строку на які надаються права, тощо.

Чому все ж таки законодавцем зазначено про ліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності як про односторонній правочин? На нашу думку, це пов'язано зі складною природою правовідносин, що виникають у сфері права інтелектуальної власності. Так, дійсно правовідносини у сфері права інтелектуальної власності містять у собі і публічно-правовий елемент, але хіба даний елемент може мати відношення в ситуації видачі ліцензії ліцензіаром ліцензіату? Хіба дані відносини не носять диспозитивного характеру?

Тому, на наш погляд, розглядати ліцензію доцільно як складову частину ліцензійного договору, а не як односторонній правочин. У зв'язку з цим, пропонується внести зміни до ч. 2 ст. 1108 Кодексу шляхом виключення можливості оформлення ліцензії як окремого документу.

Чому ж у законодавця виникла необхідність з введенням публічної ліцензії як форми розпорядження майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності, в тому числі і суміжних прав?

Очевидно, що це пов'язано зі стрімким розвитком інформаційних технологій. Безумовно, що даний стрімкий розвиток надає додаткові можливості і для суб'єктів суміжних прав щодо комерціалізації належних їм об'єктів. Тобто, публічна ліцензія цілком відповідає сучасним запитам із обороту об'єктів права інтелектуальної власності, в тому числі і суміжних прав. Але при цьому, постає питання щодо правової природи публічної ліцензії. Чи є публічна ліцензія одностороннім правочином? Які істотні умови публічної ліцензії? Чи є вона дво- та багатостороннім договором? Спробуємо дати відповіді на дані питання далі у нашій роботі.

Але, вже враховуючи виклики часу, вважаємо за доцільне доповнити положення Кодексу, а саме ч. 1 ст. 1107 Кодексу шляхом включення публічної ліцензії до форм розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, а також виключення із цього ж положення ліцензії, у зв'язку із охопленням ліцензійним договором даної форми розпорядження майновими правами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При дослідженні поставленої в роботі теми не можна не зазначити про «Рекомендації щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав» Міністерства економіки України. Так, згідно вищезазначеним рекомендаціям, ст. 1 «вільна публічна ліцензія – загальнодоступний договір приєднання, що надає особі, яка приєдналася до такого договору, безоплатний дозвіл на використання об'єкта авторського права та (або) суміжних прав певними способами на умовах, визначених ліцензією» [3]. Таким чином, навіть беручи до уваги те, що мова йде про вільну публічну ліцензію, можна бачити, що вільна публічна ліцензія розглядається вже не як односторонній правочин, а як договір приєднан-

ня, з чим ми не можемо не погодитися в контексті написаної нами роботи, при цьому, зауваживши, що правова природа вільної публічної ліцензії є питанням окремого дослідження.

Що ж до останніх публікацій дотичних до поставленої в статті теми, то ними є наукові праці таких відомих вчених як А. С. Штефан, І. В. Кривошеїної, О. М. Старовіт.

Метою даної наукової статті є аналіз та співставлення ліцензії з ліцензійним договором, ліцензії з публічною ліцензією, публічної ліцензії з ліцензійним договором, визначення та розгляд істотних умов публічної ліцензії, особливостей публічної ліцензії, що пов'язана з правовою природою об'єктів суміжних прав (виконання, фонограми, відеограми, програми організації мовлення).

Серед завдань даної наукової статті виділяємо наступні: дослідити правову природу публічної ліцензії як форми розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав за законодавством України шляхом співставлення з ліцензією, ліцензійним договором, у зв'язку із поширеною точкою зору в науковій літературі щодо того, що публічна ліцензія, так само як і ліцензія є одностороннім правочином з точки зору правової природи правовідносин, що складаються у сфері права інтелектуальної власності, в тому числі при укладанні публічної ліцензії, а також виникненням у ліцензіата зобов'язань за законодавством нашої держави при виконанні умов публічної ліцензії.

Виклад основного матеріалу. Згідно ч. 1 ст. 47 Закону «1. Суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав може здійснювати майнові права, що йому належать, особисто, через представника чи іншу уповноважену особу або організації колективного управління. 2. Суб'єкт авторського права або суміжних прав здійснює майнові права, що йому належать, на власний розсуд, не порушуючи прав та охоронюваних законом інтересів інших осіб. Не допускається зловживання майновими правами на об'єкти авторського права і суміжних прав» [2].

Публічна ліцензія є однією із форм розпоряджання майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності, в тому числі і суміжних прав згідно ч. 1 ст. 48 Закону «1. Розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав може здійснюватися на підставі: 1) трудового договору (контракту) – в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму; 2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 3) договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або суміжних прав; 4) ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 6) іншого правочину щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав. Умови правочинів щодо розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав стосовно передання (відчуження) або надання дозволу на використання (ліцензії) щодо майнового права на справедливую винагороду, передбаченого відповідно частиною третьою статті 12, частиною третьою статті 38, частиною третьою статті 39, частиною третьою статті 40 цього Закону, є нікчемними» [2].

Варто зауважити, що згідно ч. 2 ст. 48 Закону «2. Правочини щодо розпоря-

джання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав вчиняються у письмовій (електронній) формі, крім договору про використання твору у періодичних виданнях (газетах, журналах, електронних засобах масової інформації), які можуть укладатися в усній формі» [2].

Згідно ч. 1 ст. 50 надається розуміння ліцензійного договору згідно профільного Закону. Так, відповідно «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. Ліцензіаром може бути суб'єкт майнових авторських або суміжних прав, а у випадках, передбачених договором або законом, - інша уповноважена особа. Ліцензіат не має право використовувати об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав способами, прямо не передбаченими ліцензійним договором» [2].

Перейдемо до розгляду безпосередньо публічної ліцензії.

Згідно ч. 1 ст. 51 Закону «1. Суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія). Публічна ліцензія видається шляхом оприлюднення її умов разом з наданням можливості дистанційного ознайомлення з відповідним об'єктом авторського права або об'єктом суміжних прав необмеженому колу осіб з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем» [2].

Зазначимо, що законодавець під суб'єктами суміжних прав розуміє згідно ч. 2 ст. 35 Закону «2. Суб'єктами суміжних прав є: 1) виконавець (первинний суб'єкт суміжних прав на виконання), спадкоємці виконавця та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на виконання на підставі договору або закону; 2) виробник фонограми (первинний суб'єкт суміжних прав на фонограму), спадкоємці (правонаступники) виробника фонограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на фонограму на підставі договору або закону; 3) виробник відеограми (первинний суб'єкт суміжних прав на відеограму), спадкоємці (правонаступники) виробника відеограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на відеограму на підставі договору або закону; 4) організація мовлення (первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення), правонаступники організації мовлення та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на програму організації мовлення на підставі договору або закону» [2].

Таким чином, законодавець визначив і первинних, і вторинних суб'єктів суміжних прав у якості таких, що можуть укласти публічну ліцензію.

Аналізуючи положення ч. 1 ст. 51 Закону в частині того, що ліцензіатом фактично може бути будь-яка особа вважаємо, що це аж ніяк не впливає на те, щоб почати відносити публічну ліцензію до одностороннього правочину, оскільки як зазначено в ч. 1 ст. 51 Закону дійсно ліцензіар може надати дозвіл на використання об'єктами суміжних прав будь-якій особі, але при цьому в згадуваній нормі йдеться про надання дозволу на використання на визначених ліцензіаром умовах. Але чи говорить при цьому, що ця «визначеність істотних умов» ліцензіаром означає, що публічна ліцензія є одностороннім правочином?

На нашу думку, ні. Оскільки фактично відбувається публічна оферта із укладання ліцензійного договору. І інша сторона, яка зацікавлена в укладанні відповідного договору виражає своє волевиявлення погодженням із запропонованими умовами, приймаючи (акцептуючи) їх. До того ж, на нашу думку, стрімкий розвиток сучасних технологій дозволив фактично підвищити в рази оборотоздатність об'єктів інтелектуальної власності, в тому числі і суміжних прав. Від того, що у суб'єктів суміжних прав з'явилася можливість здійснювати фактично публічну пропозицію свого об'єкту суміжних прав не перетворює дану публічну пропозицію в односторонній правочин. До того ж, оскільки в згадуваній частині ст. 51 Закону йдеться про можливість ознайомлення із об'єктом суміжних прав з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем говорить про можливість ліцензіата щодо співставлення запропонованого об'єкту із умовами на яких пропонується використання зазначеного об'єкту.

Загалом варто відмітити, що особливо актуальною вважається публічна ліцензія саме для об'єктів суміжних прав, перелік яких визначений ч. 1 ст. 34 Закону «1. Об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, способу і форми вираження, є: 1) виконання; 2) фонограма; 3) відеограма; 4) програма організації мовлення» [2].

Переходячи до умов укладання публічної ліцензії зазначимо, що згідно ч. 2 ст. 51 Закону «2. Особа, яка використовує об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав на основі публічної ліцензії, зобов'язана дотримуватися визначених суб'єктом авторського права або суб'єктом суміжних прав умов, на яких її було видано» [2].

Таким чином, аналізуючи вищезазначену ч. 2 ст. 51 Закону та вже згадувану нами на початку роботи ч. 3 ст. 202 Кодексу можна вести мову про виникнення обов'язків для особи, що буде використовувати об'єкт суміжних прав на основі публічної ліцензії.

Щодо умов на яких укладається публічна ліцензія зазначимо, що згідно ч. 3 ст. 51 Закону «3. Умовами публічної ліцензії може бути передбачено, що така ліцензія є безвідкличною. У такому разі публічна ліцензія діє протягом строку чинності майнових авторських прав або майнових суміжних прав і може бути достроково припинена лише стосовно особи, яка порушила умови, зазначені у частині другій цієї статті» [2].

Аналізуючи дане положення зазначимо, що, на нашу думку, укладення публічної ліцензії на умовах її безвідкличності може призвести до порушення справедливого балансу інтересів між ліцензіаром та ліцензіатом. До того ж, згідно чинного профільного Закону, а саме ст. 45 Закону встановлюються 50 строки чинності майнових прав на об'єкти суміжних прав. Для прикладу, згідно ч. 4 ст. 45 Закону «4. Право інтелектуальної власності на програму організації мовлення є чинним з моменту першої трансляції програми організації мовлення. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на програму організації мовлення спливає через 50 років, що обчислюються з 1 січня року, наступного за роком першої трансляції програми організації мовлення незалежно від використання технічних засобів» [2].

Чому нами було зазначено саме про даний об'єкт суміжних прав? Відповіддю на це є правова природа даного об'єкту. Так, згідно п. 40 ст. 1 Закону «про-

грама організації мовлення – поєднана єдиною творчою концепцією сукупність передач (телерадіопердач), інших творів та/або об'єктів суміжних прав, яка має постійну назву і транслюється радіомовником чи телемовником за певною сіткою мовлення» [2].

Тобто, програма організації мовлення є таким об'єктом суміжних, який включає в себе інші твори, в тому числі й інші об'єкти суміжних прав. Мова йде про те, що за рахунок поєднання, завдяки єдиній творчій концепції, створюється новий об'єкт.

Враховуючи вищесказане, слід зазначити, що, на наш погляд, особливістю даного об'єкту є чинність майнових прав на нього у часі. Так, дійсно за загальним правилом це 50 років про які йдеться у ч. 4 ст. 45 Закону, але як бути із ситуацією, коли майнові права на твори або інші об'єкти суміжних прав не були відчужені повністю, а були також надані в користування за ліцензійним договором? Тобто, чинність у часі даного об'єкту залежить від чинності в часі тих об'єктів, що його формують.

Окрім зазначеного, варто відмітити неузгодженість ч. 3 ст. 51 Закону із ч. 4 ст. 50 Закону «4. У разі відсутності визначення у ліцензійному (субліцензійному) договорі виду ліцензії вважається, що ліцензія є невиключною. У разі відсутності визначення у ліцензійному договорі території дії ліцензійного договору (ліцензії) дія ліцензії поширюється на територію України. У разі відсутності визначення у ліцензійному договорі строку, на який поширюється дія ліцензійного договору (ліцензії), договір вважається укладеним на строк, що залишився до спливу строку чинності виключного майнового права на визначений у договорі об'єкт права інтелектуальної власності, але не більше ніж на п'ять років. Якщо за шість місяців до спливу зазначеного п'ятирічного строку жодна із сторін не повідомить письмово другу сторону про відмову від договору, договір вважається продовженим на невизначений строк. У такому разі кожна із сторін може в будь-який час відмовитися від договору, письмово повідомивши про це другу сторону за шість місяців до розірвання договору, якщо більший строк для повідомлення не встановлений за домовленістю сторін. Ліцензіат (субліцензіат) здійснює свої повноваження виключно за умови дотримання особистих немайнових прав автора та/або виконавця, немайнових прав виробника фонограми та/або виробника відеограми, та/або організації мовлення відповідно до статей 11 і 37 цього Закону» [2] в частині терміну, на який укладається публічна ліцензія.

У зв'язку із зазначеним вище, вбачається внести зміни до ч. 3 ст. 51 Закону шляхом визначення терміну укладання публічної ліцензії. З метою узгодженості із ч. 4 ст. 50 Закону пропонується встановити за загальним правилом п'ятирічний термін із застосуванням, в цілому, положень ч. 4 ст. 50 Закону, якщо інший менш тривалий термін не встановлений ліцензіаром або не впливає із строків чинності майнових прав на об'єкти суміжних прав.

Щодо умов укладання публічної ліцензії зазначимо, що згідно вже згадуваної ч. 1 ст. 50 Закону «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. Ліцензіаром може

бути суб'єкт майнових авторських або суміжних прав, а у випадках, передбачених договором або законом, - інша уповноважена особа. Ліцензіат не має права використовувати об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав способами, прямо не передбаченими ліцензійним договором» [2].

Тобто, законодавцем визначаються наступні умови, що мають бути визначені у договорі як спосіб (способи) використання об'єкту права інтелектуальної власності, в тому числі і суміжних прав, строк використання об'єкту, територія використання об'єкту, платний або безвідплатний характер договору.

Згідно положень Кодексу, а саме ч. 3 ст. 1109 «3. У ліцензійному договорі визначаються вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір» [1].

Варто відмітити, що вищезазначені умови, визначені в профільному Законі та в Кодексі, в статті 51 профільного Закону не визначені. В ч. 1 ст. 51 Закону йде мова «1. Суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія). Публічна ліцензія видається шляхом оприлюднення її умов разом з наданням можливості дистанційного ознайомлення з об'єктом авторського права або об'єктом суміжних прав необмеженому колу осіб з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем» [2].

Безумовно, що до умов публічної ліцензії не можуть бути не віднесені, із зазначеного вище такі умови як вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі і об'єкта суміжних прав.

При цьому зазначимо, що вбачається, що перелік умов, що визначений Кодексом по відношенню до ліцензійного договору є більш повним.

Щодо виду ліцензії, то варто зауважити, що згідно ч. 4 ст. 51 Закону «4. Публічна ліцензія є невиключною. Виключні та одиничні публічні ліцензії є нікчемними» [2], що є цілком логічним, виходячи із правової природи публічної ліцензії. Розуміння невиключної ліцензії надає ч. 3 ст. 1108 «Невиключна ліцензія не виключає можливості використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта у зазначеній сфері» [1].

Враховуючи зазначене вище, вважаємо, що якщо вести мову про співставлення ліцензії з публічною ліцензією, то публічна ліцензія по своїй природі не є видом ліцензії. Фактично публічна ліцензія, на нашу думку, є публічним ліцензійним договором. Види ж ліцензії визначені в ч. 3 ст. 1108 Кодексу. Тому, вважаємо за доцільне в майбутньому змінити застосовану у профільному Законі назву «публічна ліцензія на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав» на «публічний ліцензійний договір на використання об'єкта ав-

торського права або об'єкта суміжних прав».

Варто відмітити, що згідно профільного Закону відсутнє положення щодо типового ліцензійного договору. Натомість, така норма присутня в Кодексі. Так, згідно ч. 1, ч. 2 ст. 1111 Кодексу «1. Уповноважені відомства або творчі спілки можуть затверджувати типові ліцензійні договори. 2. Ліцензійний договір може містити умови, не передбачені типовим ліцензійним договором. Умови ліцензійного договору, укладеного з творцем об'єкта права інтелектуальної власності, що погіршують його становище порівняно з становищем, передбаченим законом або типовим договором, є нікчемними і замінюються умовами, встановленими типовим договором або законом» [1].

Аналізуючи вищезазначену норму, вважаємо, що дане положення є вкрай важливим для суб'єктів майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності, в тому числі і суміжних прав, оскільки має на меті забезпечення інтересів відповідних суб'єктів, виконуючи певним чином гарантійну функцію.

Розглянувши все вищезазначене, вважаємо, що ліцензійний договір по своїй правовій природі охоплює як ліцензію, так і публічну ліцензію. Умови публічної ліцензії не можуть бути відмінними від умов, визначених законодавцем в ліцензійному договорі. У зв'язку із зазначенням положень щодо типового ліцензійного договору, вважаємо за доцільне ввести аналогічне положення до профільного Закону із зазначенням істотних умов. Вважаємо, що зазначення істотних умов у типовому ліцензійному договорі буде покликане відповідати інтересам як ліцензіара, так і ліцензіата.

Висновки і пропозиції. У зв'язку з розглянутим співвідношенням ліцензії та ліцензійного договору та введенням у профільному Законі такої форми розпорядження майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності, в тому числі і суміжних прав як публічної ліцензії, пропонується викласти ч. 1 ст. 1107 Кодексу наступним чином «1. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі таких правочинів: 1) ліцензійний договір; 2) публічна ліцензія; 3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; 4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; 5) інший правочин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності».

Внести зміни до ч. 2 ст. 1108 Кодексу та викласти її наступним чином «2. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності є складовою частиною ліцензійного договору».

При цьому публічна ліцензія, на відміну від ліцензії, не є складовою частиною ліцензійного договору. Вона є видом ліцензійного договору.

Внести зміни до ч. 3 ст. 51 Закону та викласти її наступним чином «3. Публічна ліцензія є відкритою. Публічна ліцензія укладається на п'ять років, якщо інший менш тривалий період не зумовлений строком чинності майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності або інший термін, але не більше п'яти років, що визначається ліцензіаром. Якщо за шість місяців до спливу зазначеного п'ятирічного строку жодна із сторін не повідомить письмово другу сторону про відмову від договору, договір вважається продовженим на невизначений строк, але не більше строку чинності майнових прав. У такому разі кожна із сторін може в будь-який час відмовитися від договору, письмово повідомивши про це

другу сторону за шість місяців до розірвання договору, якщо більший строк для повідомлення не встановлений за домовленістю сторін. Публічна ліцензія може бути достроково припинена лише стосовно особи, яка порушила умови, зазначені у частині другій цієї статті».

Внести зміни до профільного Закону шляхом впровадження статті, яка б була присвячена типовому ліцензійному договору. Вважається за доцільне викласти її після статті 50 Закону шляхом запровадження статті 50 прим. 1 наступним чином «1. Уповноважені відомства або творчі спілки можуть затверджувати типові ліцензійні договори. Серед умов типового ліцензійного договору є вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір. 2. Ліцензійний договір може містити умови, не передбачені типовим ліцензійним договором. Умови ліцензійного договору, укладеного з творцем об'єкта права інтелектуальної власності, що погіршують його становище порівняно з становищем, передбаченим законом або типовим договором, є нікчемними і замінюються умовами, встановленими договором або законом».

Відповідний виклад статті 50 прим. 1 узгодити зі статтею 1111 Кодексу шляхом запровадження викладу ст. 1111 Кодексу у наступній редакції «1. Уповноважені відомства або творчі спілки можуть затверджувати типові ліцензійні договори. Серед умов типового ліцензійного договору є вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір. 2. Ліцензійний договір може містити умови, не передбачені типовим ліцензійним договором. Умови ліцензійного договору, укладеного з творцем об'єкта права інтелектуальної власності, що погіршують його становище порівняно з становищем, передбаченим законом або типовим договором, є нікчемними і замінюються умовами, встановленими типовим договором або законом».

З метою узгодження положень профільного Закону із Кодексом вважається за доцільне ввести відповідно додаткову статтю до Кодексу щодо публічної ліцензії шляхом впровадження ст. 1108 прим. 1 та викласти її наступним чином: «1. Суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія). Публічна ліцензія видається шляхом оприлюднення її умов разом з наданням можливості дистанційного ознайомлення з відповідним об'єктом авторського права або об'єктом суміжних прав необмеженому колу осіб з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем. 2. Особа, яка використовує об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав на основі публічної ліцензії, зобов'язана дотримуватися визначених суб'єктом авторського права або суб'єктом суміжних прав умов, на яких її було видано. 3. Публічна ліцензія є

відкличною. Публічна ліцензія укладається на п'ять років, якщо інший, менш тривалий період, не зумовлений строком чинності майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності або інший термін, але не більше п'яти років, що визначається ліцензіаром. Якщо за шість місяців до спливу зазначеного п'ятирічного строку жодна із сторін не повідомить письмово другу сторону про відмову від договору, договір вважається продовженим на невизначений строк, але не більше строку чинності майнових прав. У такому разі кожна із сторін може в будь-який час відмовитися від договору, письмово повідомивши про це другу сторону за шість місяців до розірвання договору, якщо більший строк для повідомлення не встановлений за домовленістю сторін. Публічна ліцензія може бути достроково припинена лише стосовно особи, яка порушила умови, зазначені у частині другій цієї статті. 4. Публічна ліцензія є невиключною. Виключні та одиничні публічні ліцензії є нікчемними. 5. Публічна ліцензія, в якій не передбачено сплату винагороди за використання об'єкта авторського права та/або об'єкта суміжних прав або передбачено, що така сплата може здійснюватися ліцензіатом добровільно, на власний розсуд, вважається безоплатною».

З огляду на вищезазначене, в майбутньому пропонується розглянути необхідність заміни визначення «публічна ліцензія на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав» на «публічний ліцензійний договір на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав».

До того ж, саме положення ч. 4 ст. 51 Закону «4. Публічна ліцензія є невиключною. Виключні та одиничні ліцензії є нікчемними» говорить про те, що публічна ліцензія вже розглядається законодавцем як різновид ліцензійного договору, а не як вид ліцензії.

Список використаної літератури

1. Цивільний кодекс України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>.
3. Рекомендації щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=805c49ed-9f0d-4cb2-b7c4-8befb54c8b6f&title=RekomendatsiiSchodoZastosuvanniaVilnikhPublichnikhLitsenziiNaVikoristanniaObktivAvtorskogoPravaISumizhnikhPrav>.

References

1. Civil Code of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
2. On Copyright and Related Rights: Law of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855> [in Ukrainian].
3. Recommendations on the application of free public licenses for the use of objects of copyright and related rights of the Ministry of Economy of Ukraine URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=805c49ed-9f0d-4cb2-b7c4-8befb54c8b6f&title=RekomendatsiiSchodoZastosuvanniaVilnikhPublichnikhLitsenziiNaVikoristanni aObktivAvtorskogoPravaISumizhnikhPrav> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 07.09.2024 р.

N. H. Pecherova, Candidate of Juridical Sciences, Doctoral Student
National Academy of Sciences of Ukraine
V. M. Koretsky Institute of State and Law
4 Triokhsviatytelska St, Kyiv, 01001, Ukraine
e-mail: mrs.pecherova@gmail.com

**PECULIARITIES OF A PUBLIC LICENSE AS A FORM OF DISPOSAL
OF PROPERTY RIGHTS TO OBJECTS OF RELATED RIGHTS
UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE**

Summary

This scientific article is devoted to consideration of the features of a public license as a form of disposal of property rights to objects of related rights under the legislation of Ukraine. The examination is carried out by comparing the license and the license agreement, the license and the public license, the public license and the license agreement, as well as considering the features of the public license, taking into account the peculiarities of the legal nature of the objects of related rights, in particular, such an object as the program of the broadcasting organization. Why did it become necessary to investigate the public license as a form of disposal of property rights to objects of related rights precisely by comparing it with a license, a license agreement? This necessity is caused by the need for a correct understanding of the legal nature of this form of order, including how this form of order should be considered - as a unilateral deed or as a bilateral/multilateral deed? So, despite the fairly widespread position in the scientific literature that a public license, just like a license, is a unilateral transaction, we believe that a public license is a form of a license agreement, not a type of license and not a unilateral transaction, because from the analysis of the current legislation of our state (to which we refer in the content of the article), we can see the obligations arising from the licensee, including from the use of the granted object of intellectual property rights, including related rights, in a specified manner, within specified terms, with payment of a fee (if it is stipulated by the terms of the contract) for the use of the specified object. That is, the expression of will, which is characteristic in the case of a unilateral transaction for only one party, as a general rule, in the case of both a public license and a license, meets with the expression of will and obligations of the other party, the licensee. Why, in our opinion, did such an approach arise in the current legislation regarding the fact that a license can be considered as a unilateral transaction? We believe that this approach arose due to the complex nature of legal relations in the field of intellectual property law. Indeed, relations in the field of intellectual property law also contain a public-law element, but does this public-law element extend to relations that arise when concluding a public license as a form of disposal of property rights to objects of related rights? Unlikely, since by its legal nature these relations are private law and are built on the dispositive principles of civil law. Therefore, we believe that the license is an integral part of the license agreement. The license agreement essentially covers both the license and the public license. A public license is a form of license agreement. Why did such a form of license contract as a public license arise? This form arose in connection with the rapid development of information technologies

and fully meets the needs of the times and the needs of owners of property rights to increase the turnover of their property rights. This form of license agreement is especially relevant for objects of related rights (performances, phonograms, videograms, broadcasting organization programs). A broadcast organization program is a special object of related rights for which a public license can be concluded. This feature is essentially due to the fact that this object, by its legal nature, depends on the transferred property rights to other objects of copyright and related rights that are part of it, and especially if the property rights to such objects were also transferred for use, including under a license agreement.

Among the tasks of this work, the following should be highlighted: to investigate the legal nature of a public license as a form of disposal of property rights to objects of related rights by comparison with a license, a license agreement, as well as analysis and research of the peculiarities of the legal nature of objects of related rights, in particular, the program of the organization broadcasting in connection with the peculiarities that may arise when concluding a public license for such objects.

Such outstanding scientists as A. S. Shtefan, I. V. Kryvosheina, O. M. Starovit and others dealt with questions related to the topic presented in the article.

Keywords: objects of related rights, property rights, license, license agreement, public license, standard license agreement.